

УДК 159.9:326.47
DOI 10.32999/ksu2312-3206/2019-2-18

ЗДАТНІСТЬ ДО ТОЛЕРУВАННЯ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ПОДРУЖНІХ СТОСУНКАХ

Миколайчук Мар'яна Ігорівна,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології та психотерапії
Український католицький університет
mykolaychuk@ucu.edu.ua
ORCID 0000-0002-4759-3611

Трояновська Ксенія Богданівна,
бакалавр психології,
Український католицький університет
troyanovska@ucu.edu.ua
ORCID 0000-0002-4882-9171

Мета. Толерантність до невизначеності є важливим, добре вивченим явищем у сфері охорони психічного здоров'я та в багатьох інших, але її концептуалізація в контексті добробуту шлюбних відносин вимагає додаткових досліджень. Отже, метою нашого дослідження було емпірично дослідити взаємозв'язок толерування невизначеності та рівня психологічного благополуччя у подружжі.

Методи. Визначення рівня психологічного благополуччя у подружжі здійснювалося за такими параметрами оцінки якості шлюбу, як емоційна сфера подружніх взаємин та задоволеність шлюбом. Задоволеність шлюбом вивчалась за допомогою опитувальника «Задоволеність шлюбом» (В.В. Століна, Т.Л. Романової, Г.П. Бутенко). Емоційна сфера подружніх взаємин вивчалася за допомогою методик «Типовий сімейний стан» та «Аналіз сімейної тривоги» (Е.Г. Ейдемільер, В. Юстицькіс), що дозволяють визначити фон переживання індивіда, пов'язаний із його відносинами у сім'ї, а саме: почуття вини, сімейної тривоги і напруги. Толерантність до невизначеності вимірювалась за допомогою шкали Д. МакЛейна (модифікація Е. Осіна).

Результати. Кореляційний аналіз показав наявність статистично значущих зв'язків між показниками толерантності до невизначеності та компонентами сімейного благополуччя. Встановлено, що міра задоволеності шлюбом пов'язана з усіма трьома показниками толерантності до невизначеності: ставленням до новизни, ставленням до складних завдань, ставленням до невизначених ситуацій. Крім того, встановлено, що зворотна кореляція між показниками сімейної тривожності та ТН свідчить про те, що нездатність прийняти невизначеність пов'язана з високим рівнем тривожності, провини та напруженості у шлюбі. За допомогою кореляційного аналізу встановлено, що зі збільшенням подружнього віку толерантність до невизначеності зростає, але рівень задоволеності шлюбом зменшується. Ймовірно, зі збільшенням тривалості подружнього життя зростає вплив додаткових факторів на міру задоволеності шлюбом і зменшується вплив показника толерантності до невизначеності.

Висновки. Отримані показники можуть бути використані для розвитку толерантності до невизначеності на етапі підготовки до сімейного життя у дошлюбному консультуванні.

Ключові слова: толерантність до непевності, психологічний стан, адаптаційні ресурси сім'ї, передподружжя підготовка.

ABILITY TO TOLERATE UNCERTAINTY AS A FACTOR OF PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN MARITAL RELATIONSHIPS

Mykolaichuk Mariana Ihorivna,
Candidate of Psychological Sciences,
Associated Professor of Psychology and Psychotherapy Department
Ukrainian Catholic University
mykolaychuk@ucu.edu.ua
ORCID 0000-0002-4759-3611

Troianovska Kseniia Bohdanivna,
Bachelor of Psychology,
Ukrainian Catholic University
troyanovska@ucu.edu.ua
ORCID 0000-0002-4882-9171

Purpose. Uncertainty tolerance (UT) is an important, well-studied phenomenon in health care and many other important domains of life, yet its conceptualization in the context of the well-being of marital relations requires additional research. So our purpose was to investigate the relationship between the tolerance of uncertainty and the level of psychological well-being in marital relations.

Methods. The objectives of this study were to: 1) analyze the significance and logical consistency of UT, and 2) investigate the relationship between indicators of UT and satisfaction with marriage, the emotional parameters of the sphere of marital relations. We have provided correlation analysis of indicators of marriage quality, satisfaction with marriage and tolerance of uncertainty in 42 married couples who applied and did not seek psychological help in the period from 1 to 10 years of married life.

Results: correlation analysis showed the presence of statistically significant relationships between indicators of tolerance to uncertainty and components of family well-being. It has been established that the measure of satisfaction with marriage is related to all three indices of tolerance to uncertainty: attitude towards novelty, attitude towards complex tasks, attitude towards uncertain situations. Also, the inverse correlation between the indicators of family anxiety and UT is found to suggest that the inability to accept uncertainty is associated with high levels of anxiety, guilt and tension in marriage. Using correlation analysis, it was determined that with the increase in marital age the tolerance of uncertainty increases, but the level of satisfaction with marriage decreases. Probably, with the increase in the length of marital life, the influence of additional factors on the measure of satisfaction with marriage increases and the influence of the indicator of tolerance to uncertainty decreases.

Conclusions. The obtained indicators should be used to develop tolerance to uncertainty at the stage of preparation for family life in premarriage counseling.

Key words: *uncertainty tolerance, psychological state, adaptive resources of the family, premarriage counseling.*

Вступ

Адаптація до шлюбу є сензитивним та стресогенним періодом у житті молодого подружжя, періодом пошуку точок опори. Ролі, комунікативні патерни, ієрархія в стосунках – все це потребує домовленості та стабілізації. Статистичні дані вказують на найвищу статистику розлучення в період до 4 років спільного життя. 42% подружніх пар розпадаються саме через напругу в морально-психологічних, емоційних відносинах (Шлюби і розлучення, 2019). Сучасний світ вимагає збільшеної активізації адаптаційних ресурсів. Перед молодими людьми постають вимоги подолання чи прийняття ситуацій, пов'язаних з факторами нестійкості, раптовості, мінливості, мультизадачності, опрацювання великої кількості інформації, що створює неоднозначність, а загалом – невизначеність.

Ставлення до невизначеності впливає на психологічний стан та на рівень психологічного благополуччя. Тривога під час зустрічі з невизначеністю може спонукати людину шукати підтримку у подружнього партнера. А партнер своєю чергою має її задовольнити, чи ні, що чинитиме вплив на рівень психологічного благополуччя у подружжі. Саме тому є актуальним питання впливу здатності толерувати особою невизначеність на психологічне благополуччя в подружжі.

Проблема толерування невизначеності є важливим, добре вивченим явищем у сфері охорони психічного здоров'я та в багатьох інших, але її концептуалізація в контексті добробуту шлюбних відносин вимагає додаткових досліджень.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Проблема невизначеності в психології не є новою. Т. Корнилова вказує на те, що це

поняття входить в психологічну науку разом із перетворенням наукових ідеалів раціональності, вивченням питань психологічного індетермінізму, особистісного толерування, психологічної регуляції виборів (Корнилова, 2013: 92). Питання невизначеності піднімалось в рамках парадигми психологічного та соціального конструктивізму, в центрі уваги якого роль активного конструювання соціальної реальності, соціальних цінностей та інтересів у визначенні того, як ми сприймаємо світ і діємо у ньому (Gergen, Shotter, 1994: 12).

В рамках когнітивної психології, зазначає Т. Корнилова, більш освоєним виявився подібний конструкт *tolerance for uncertainty* – толерантність до непевності при недостатній інформованості, що перекладається також як толерантність до суб'єктивної невизначеності. Постало питання про можливість подання інтолерантності до невизначеності – як прагнення до ясності як самостійної шкали, протилежної толерантності до невизначеності (Корнилова, 2013: 95).

Толерування / нетолерування невизначеності у сучасному трактуванні – це безліч негативних і позитивних психологічних відповідей: когнітивних, емоційних та поведінкових, спровокованих усвідомленням незнання особливості світу (Hillen, Gutheil, Strout, Smets, Han, 2017: 62).

Аналіз зарубіжних досліджень дає змогу стверджувати про негативний вплив нетолерування невизначеності на показники психічного здоров'я. Зокрема М. Дугас та колеги визначають нетолерування невизначеності як схильність реагувати негативно на невизначену подію або ситуацію, незалежно від ймовірності її виникнення і

пов'язаних з нею наслідків (Dugas, Freeston, Ladouceur, 1997: 594). Схильність реагувати негативно проявляється у сприйнятті ситуації як тривожної, що вимагає більше ресурсів для адаптації. Оскільки в повсякденному житті ми постійно зустрічаємось із неоднозначними ситуаціями, індивіди, які не здатні толерувати невизначеність, сприйматимуть ці ситуації як джерело небезпеки, що своєю чергою провокуватиме негативні емоції та переживання. Індивіди з нижчим рівнем толерування невизначеності мають схильність переоцінювати ризики та тенденцію до генерації негативних сценаріїв.

Згідно з Б. Крістін люди, які не переносять невизначеності, сприймають її як чинник стресу та смутку, тому прагнуть її уникати. Неоднозначні ситуації є для них нестерпними, тому тенденція негативно реагувати на такі ситуації призводить до дистресу та тривоги (Kristin, Dugas, 2006: 224).

У дослідженнях Р. Ладьюсера та колег нетолерування невизначеності є важливим складником тривоги та призводить до генералізованого тривожного розладу. Їхнє дослідження підтвердило, що досліджувані, у яких був вищий рівень нетолерування невизначеності, мали вищі показники тривоги, на відміну від досліджуваних, у яких цей рівень був нижчим. Вони запропонували свою модель генералізованого тривожного розладу та надмірної тривоги, яка включала чотири когнітивні змінні, серед яких нетолерування невизначеності відіграє ключову роль (Ladouceur, Gosselin, Dugas, 2000: 940).

П. Макеві, А. Махоні виявили зв'язок між нетолеруванням невизначеності та соціальною тривогою. Людина, яка проявляє симптоми соціальної тривоги (контролює позитивні та негативні емоції, боїться негативної оцінки), є паралізованою невизначеністю ситуації (McEvoy, Mahoney, 2012: 545). Нетолерування невизначеності призводить до завищеної оцінки виникнення вкрай малої ймовірності подій у майбутньому, і ця малої ймовірності не впливає на зниження тривоги.

К. Йок та колеги встановили зв'язок між нетолеруванням невизначеності, румінацією та депресією. Люди, які мають низький рівень толерування невизначеності, легко відчувають стрес через тривогу та румінацію. Вони вважають невизначені ситуації загрозливими та фруструючими і тому намагаються уникати їх. Такі люди характеризуються вибором дисфункційних реакцій та негативним настроєм (Yook, Kim, Lee, Suh, 2010: 625).

Страх невизначеності спонукає людину уникати неоднозначних ситуацій та генерувати негативні сценарії майбутніх подій, що

зупинятиме прийняття рішень. У подружжі це може викликати конфлікти та нерозуміння з боку партнера. Нетолерування невизначеності також знижує здатність індивіда вирішувати проблеми, які можуть виникати у подружжі і які благополучне подружжя повинно бути здатним вирішувати на психологічному рівні. Індивіди, які не здатні толерувати невизначеність, перекладають відповідальність за прийняття рішень на партнера, що може погіршити стосунки. Такі люди уникатимуть запевнень щодо певних подій у партнера, який може дати ці запевнення та знизити тривогу. Проте той факт, що ця тривога буде постійно повертатись та наростати і чинитиме психологічний тиск на людину та її партнера, дозволяє зробити висновок про негативний вплив нездатності толерувати невизначеність на психологічне благополуччя подружжя.

Також нездатність толерувати невизначеність може призвести до емоційного вигорання та виснаження, що значно знижує рівень психологічного благополуччя, адже кожен член подружжя повинен бути ресурсом для іншого. Тому можемо зробити висновок, що індивіди з нижчим рівнем толерування невизначеності характеризуватимуться нижчим рівнем психологічного благополуччя у подружжі.

Метою дослідження було з'ясувати наявність взаємозв'язку толерування невизначеності та рівня психологічного благополуччя у подружжі. При цьому під благополуччям у подружжі ми маємо на увазі вслід за В.Є. Ткаченко досягнення подружньої інтеграції за умови повного розвитку особистості обох членів подружжя і забезпеченні їхнього суб'єктивного благополуччя (Ткаченко, 2011: 112). В.Є. Ткаченко виділяє дві групи факторів, які сприяють відчуттю психологічного благополуччя. Першою є особистісні характеристики членів подружжя, серед яких можна виділити рівень психологічної зрілості, адекватну самооцінку, ступінь інтегрованості особистісної ідентичності партнерів, адаптивність, вміння справлятися із щоденним стресом, здатність вибирати адекватний тип поведінки тощо. Власне психологічну зрілість, адаптивність і вміння справлятися зі стресом в англійській літературі автори об'єднують під поняттям «толерування невизначеності». Людина може адекватно сприймати невизначеність, яка надходить зовні, тоді, коли вона має стійкий внутрішній світ.

Другою групою факторів є особливості міжособистісного спілкування та взаємодії подружжя. Сюди входить любов, повага одне до одного, взаємне емоційне прийняття,

створення сімейної субкультури, турбота одне про одного, зберігання оптимальної дистанції у спілкуванні тощо.

2. Методологія та методи

Для дослідження взаємозв'язку толерування невизначеності та рівня психологічного благополуччя в подружжі було залучено 42 подружні пари, тобто 84 досліджуваних, 50% яких складали чоловіки і 50% жінки віком від 22 до 37 років ($M=28$, $SD=3$). Подружній стаж залучених пар складав від 1 до 10 років. Група досліджуваних була однорідною за рівнем освіти, віком та соціальним походженням, і всі вони перебували у першому шлюбі. Деякі подружні пари (20%), що брали участь у дослідженні, зверталися за консультативною чи психотерапевтичною допомогою у психологічні поради при храмах м. Львова, отже, можна припустити, що вони переживали труднощі у стосунках.

Визначення рівня психологічного благополуччя у подружжі здійснювалося за такими параметрами оцінки якості шлюбу, описаними в ході теоретичного аналізу, як емоційна сфера подружніх взаємин та задоволеність шлюбом. Задоволеність шлюбом вивчалась за допомогою опитувальника «Задоволеність шлюбом» (В.В. Століна, Т.Л. Романової, Г.П. Бутенко). Опитувальник є одновимірною шкалою, що складається з 24 тверджень, які належать до різних сфер: сприйняття себе і партнера, думки, оцінки, установки тощо. Емоційна сфера подружніх взаємин вивчалась за допомогою методик «Типовий сімейний стан» та «Аналіз сімейної тривоги» (Е.Г. Ейдемільер, В. Юстицькіс), що дозволяють визначити фон переживання індивіда, пов'язаний із його відносинами у сім'ї, а саме: почуття вини, сімейної тривоги і напруги.

Толерантність до невизначеності вимірювалась за допомогою шкали Д. МакЛейна (модифікація Е. Осіна).

Проаналізувавши отримані показники, представимо такі результати (див. табл. 1).

Таблиця 1

Значення показників за методикою «Задоволеність шлюбом», %

Задоволеність шлюбом	Повна чи значна незадоволеність	Часткова задоволеність	Значна та повна задоволеність
	8	24	68

Отримані дані за методикою «Задоволеність шлюбом» свідчать про переважання

пар зі значною та повною задоволеністю (68%), проте у 32% пар спостерігається лише часткова задоволеність чи повна незадоволеність шлюбом.

Таблиця 2

Значення показників за методикою «Аналіз сімейної тривоги», %

Загальна сімейна тривога (провина+ тривожність+ напруженість)	Рівень		
	Низький	Середній	Високий
	30	62,2	7,8

За методикою АСТ (див. табл.2) у більшості досліджуваних (62%) констатовано середні показники, що свідчить про наявність певних тенденцій до порушень у кожній з трьох сфер сімейних стосунків, чи вираженість у якійсь одній: провина, тривожність, напруженість. У 7,8% досліджуваних виражені показники загальної сімейної тривоги, що згідно з Е. Ейдемільером і В. Юстицькісом може супроводжуватись відчуттям безпорадності і нездатності втрутитися в хід подій в родині. Індивід з сімейно-зумовленою тривогою не відчуває себе значущою дійовою особою в родині незалежно від того, яку позицію він у ній займає і наскільки активну роль грає в дійсності.

За методикою «Типовий сімейний стан», стан напруги у стосунках можна було констатувати у 6% досліджуваних.

Таблиця 3

Значення показників за шкалою «Толерування невизначеності», %

	Рівень		
	Низький	Середній	Високий
Ставлення до новизни	18,8	62,2	19,0
Ставлення до складних задач	12,2	68,9	18,9
Ставлення до невизначених ситуацій	20,7	77,1	2,2

Отримані дані за шкалою «Толерування невизначеності» (див. табл.3) свідчать про те, що більшість досліджуваних мають середні показники толерантності до невизначеності. Проте велика частина досліджуваних продемонструвала схильність до негативного ставлення стосовно новизни (18,8%) та невизначених ситуацій (20,7%).

Оскільки метою нашого дослідження було дослідити зв'язок між рівнем сімейного благополуччя та здатністю толерувати невизначеність, ми використали методи

кореляційного аналізу даних за коефіцієнтом Пірсона.

Кореляційний аналіз показав наявність статистично значущих взаємозв'язків показників толерантності до невизначеності та складників сімейного благополуччя (див. табл. 4). З'ясовано, що показник задоволеністю шлюбом пов'язаний з усіма трьома показниками толерантності до невизначеності. Також виявлений обернений кореляційний зв'язок між показниками методики «Аналіз сімейної тривоги» та толерування невизначеності дає змогу стверджувати, що нездатність приймати невизначеність пов'язана з більшими показниками тривоги, провини та напруженості в шлюбі.

Встановлені залежності дають можливість стверджувати, що стан сімейного благополуччя пов'язаний зі здатністю приймати складні завдання, що не мають однозначного вирішення, та вмінням зберігати спокій у нестабільних, непередбачуваних у своїх наслідках ситуаціях.

За допомогою кореляційного аналізу було визначено, що зі збільшенням подружнього стажу здатність до толерування невизначеності зростає ($r=0,27$, $p \leq 0,05$), проте рівень задоволеності шлюбом знижується ($r=-0,26$, $p \leq 0,05$). Ймовірно зі збільшенням стажу подружнього життя зростає вплив додаткових чинників на показник задоволеністю шлюбом і зменшується вплив показника толерантності до невизначеності.

Отримані нами результати дають змогу підтвердити гіпотезу, що здатність до толерування невизначеності взаємопов'язана з рівнем психологічного благополуччя в подружжі. Результати вказують на те, що нездатність толерувати невизначеність призводить до відчуття тривоги, а тривога своєю чергою знижує задоволеність шлю-

бом та, відповідно, психологічне благополуччя особи.

3. Результати та дискусія

Отриманий статистично значущий обернений кореляційний зв'язок між показниками тривоги та толерування невизначеності підтверджує дослідження Р. Ладьюсера, П. Госселіна, М. Дугаса, які визначили, що нетолерування невизначеності є важливим складником тривоги та призводить до генералізованого тривожного розладу. У їхньому дослідженні респонденти з вищими показниками нетолерування невизначеності показували також вищі результати тривоги, що збігається із нашим дослідженням.

Також ми визначили, що відчуття тривоги зменшує рівень задоволеності шлюбом, що дозволяє зробити такий висновок: нетолерування невизначеності провокує у людини тривогу, яка своєю чергою знижує рівень задоволеності шлюбом та психологічного благополуччя в подружжі. Тобто нездатність толерувати невизначеність впливає на задоволеність шлюбом саме через тривогу.

У дослідженні К. Йок, К.-Х. Кім, Ш.Я. Сю та К.С. Лі було встановлено зв'язок між нетолеруванням невизначеності, румінацією та депресією, а саме, що людина, яка нездатна толерувати невизначеність, відчуває стрес, який призводить до негативних емоцій; негативні емоції призводять до вибору дисфункційних процесів, щоб справитись із ситуацією, що своєю чергою призводить до тривоги. Наші результати також підтверджують результати цього дослідження. Відчуття тривоги і стрес будуть негативно впливати на рівень психологічного благополуччя в подружжі.

Вищезгадані дослідження підтверджують, що нетолерування невизначеності

Таблиця 4

Взаємозв'язок показників толерантності до невизначеності та складників сімейного благополуччя

Складники сімейного благополуччя	Показники толерантності до невизначеності		
	Ставлення до новизни	Ставлення до складних задач	Ставлення до невизначених ситуацій
Задоволеність шлюбом	0,44**	0,43**	0,45**
АСТ – Загальна сімейна тривога	-0,30**	-0,25*	-0,38**
АСТ – провина	-0,31**	-0,29*	-0,32**
АСТ – тривога	-0,35**	-0,34**	-0,37**
АСТ – напруженість	-0,21*	-0,20*	-0,24*
Типовий сімейний стан – незадоволеність	-0,21*		-0,20*

** $p \leq 0,01$ * $p \leq 0,05$

може провокувати депресію та генералізований тривожний розлад. Низка інших досліджень вказує на зв'язок нетолерування невизначеності з соціальною фобією, соціальною тривогою, obsесивно-компульсивним розладом та нейротизмом. Все це негативно впливатиме на рівень психологічного благополуччя як окремої особи, так і її партнера і, відповідно, загалом на рівень сімейного благополуччя в подружжі.

Одним із чинників психологічного благополуччя є психологічна зрілість, яку К. Роджерс визначає як здатність людини бути відкритою до переживань, бути креативною та вірити у свої сили, приймати правильні рішення, можемо додати, що й приймати невизначеність. Тому слід зробити висновок, що нездатність толерувати невизначеність знижує рівень психологічного благополуччя особи та є показником особистісної незрілості, а отже, чинником порушення благополуччя в сімейних стосунках.

Висновки

У результаті теоретичного аналізу проаналізовано взаємозв'язки толерування невизначеності з параметрами психічного здоров'я, зокрема тривожних розладів – генералізованого тривожного розладу, розладу соціальної тривоги, ОКР. Акцентовано увагу на тому, що період «молодого подружжя» характеризується високими показниками стресогенності, що може спричинити маніфестацію тривожних розладів, отже, показник толерування невизначеності може бути стресопротекторним чинником для благополуччя у подружніх стосунках. У результаті емпіричного дослідження виявлено, що показник задоволеністю шлюбом пов'язаний з усіма показниками толерантності до невизначеності. Також з'ясовано,

що нездатність приймати невизначеність пов'язана з більшими показниками тривоги, провини та напруженості в шлюбі.

Здатність справлятися з невизначеністю соціального життя і ризиками новизни очевидно пов'язана не тільки з індивідуальними характеристиками людини, а й з особливостями її соціального оточення, специфікою домінуючих відносин, цінностей і комунікативних норм. Тому нездатність толерування невизначеності та показники сімейного благополуччя можуть взаємно індукувати одні одних. Отримані показники спонукають до подальшого дослідження питань розвитку толерантності до невизначеності у подружжі. Вважаємо це вагомим завданням на етапі підготовки до сімейного життя у передподружньому консультуванні. Завдання розвитку толерування до невизначеності слідом за О.Д. Леонт'євим вважаємо пов'язаним із завданням актуалізації особистісної зрілості, виробленням дорослої позиції. Автор стверджує, що суть позитивного ставлення до невизначеності в тому, щоб «...відмовитись від дитячої ілюзії стабільності та однозначності картини світу і виробляти більш дорослу позицію прийняття невизначеності, іншою стороною якої виступає виявлення нових можливостей» (Леонт'єв, 2015: 4). Виявлення різноманітних аспектів розуміння феномену невизначеності та акумулювання стратегій поведінки у взаємодії з нею, моделювання та програвання різних за причинами виникнення ситуацій, пов'язаних з невизначеністю, розвиток спонтанності та здатності до імпровізації, гумористичного переосмислення проблем вважаємо вагомими складниками завдання розвитку толерантності до невизначеності у подружніх взаєминах як чинника їх благополуччя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Корнилова Т.В. Психология неопределенности: единство интеллектуально-личностной регуляции решений и выборов. *Психологический журнал*. 2013. Том 34. № 3. С. 89–100.
2. Леонт'єв Д.А. Вызов неопределенности как центральная проблема психологии личности. *Психологические исследования*. 2015. Т. 8. № 40. С. 2–6.
3. Ткаченко В.Є. Соціально-психологічні умови благополуччя подружніх відносин. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2011. С. 111–120.
4. Шлюби і розлучення. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files/shlub.html (дата звернення 05.02.2019).
5. Dugas M. J., Freeston M. H., Ladouceur R. Intolerance of Uncertainty and Problem Orientation in Worry. *Cognitive Therapy and Research*. New York: Plenum Publishing Corporation, 1997. P. 593–606.
6. Gergen K. J., Shotter J. Social construction: Knowledge, self, others, and continuing the conversation. *Communication Yearbook*. 1994. P. 3–33.
7. Hillen M.A., Gutheil C.M., Strout T.D., Smets E.M.A., Han P.K.J. Tolerance of uncertainty: Conceptual analysis, integrative model, and implications for healthcare. *Social Science & Medicine*. 2017. Vol 180. P. 62–75.
8. Kristin B., Dugas M. J. Investigating the construct validity of intolerance of uncertainty and its unique relationship with worry. *Anxiety Disorders*. 2006. P. 222–236.
9. Ladouceur R., Gosselin P., Dugas M. J. Experimental manipulation of intolerance of uncertainty: a study of a theoretical model of worry. *Behaviour Research and Therapy*. Amsterdam: Elsevier Publishing, 2000. P. 933–941.
10. Mc Evoy P. M., Mahoney A. E. To Be Sure: Intolerance of Uncertainty Mediates Symptoms of Various Anxiety Disorders and Depression. *Behaviour Therapy*. Amsterdam: Elsevier Publishing, 2012. P. 533–545.

11. Yook K., Kim K., Lee K. S., Suh S. Y. Intolerance of uncertainty, worry, and rumination in major depressive disorder and generalized anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders*. Amsterdam: Elsevier Publishing, 2010. P. 623–628.

REFERENCES:

1. Kornilova T.V. (2013). Psikhohihiya neopredelennosti: edinstvo intellektualno-lichnostnoi rehuliatsii reshenij i vyborov. *Psikhologicheskij zhurnal - Psychological Journal*, 34, 3, 89–100 [in Russian].
2. Leontiev D.A. (2015). *Vyzov neopredelennosti kak tsentralnaia problema psikhologii lichnosti* [The challenge of uncertainty as the central problem of personality psychology]. *Psikhologicheskie issledovaniya - Psychological research*, 8, 40, P. 2–6 [in Russian].
3. Tkachenko V. Ye. (2011). *Sotsialno-psikhologichni umovy blahopoluchchia podruznykh vidnosyn* [Socio-psychological conditions of the well-being of marital relations]. *Naukovi studii iz sotsialnoi ta politychnoi psikhologii - Scientific studies on social and political psychology*, 111–120 [in Ukrainian].
4. *Shliuby i rozluchennia* (2019) [Marriages and divorces]. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files/shlub.html (date of access: 05.02.2019).
5. Dugas M. J., Freeston M. H., Ladouceur R. (1997). Intolerance of Uncertainty and Problem Orientation in Worry. *Cognitive Therapy and Research*. New York: Plenum Publishing Corporatio, P. 593–606.
6. Gergen K. J., Shotter J. (1994). Social construction: Knowledge, self, others, and continuing the conversation. *Communication Yearbook*. Vol. 17, P. 3–33.
7. Hillen M.A., Gutheil C.M., Strout T.D., Smets E.M.A., Han P.K.J. (2017). Tolerance of uncertainty: Conceptual analysis, integrative model, and implications for healthcare. *Social Science & Medicine*. Vol. 180, P. 62–75.
8. Kristin B., Dugas M. J. (2006). Investigating the construct validity of intolerance of uncertainty and its unique relationship with worry. *Anxiety Disorders*, P. 222–236.
9. Ladouceur R., Gosselin P., Dugas M. J. (2000). Experimental manipulation of intolerance of uncertainty: a study of a theoretical model of worry. *Behaviour Research and Therapy*. Amsterdam: Elsevier Publishing. P. 933–941.
10. McEvoy P. M., Mahoney A. E. (2012). To Be Sure: Intolerance of Uncertainty Mediates Symptoms of Various Anxiety Disorders and Depression. *Behaviour Therapy*. Amsterdam: Elsevier Publishing. P. 533–545.
11. Yook K., Kim K., Lee K. S., Suh S. Y. (2010). Intolerance of uncertainty, worry, and rumination in major depressive disorder and generalized anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders*. Amsterdam: Elsevier Publishing. P. 623–628.

Стаття надійшла до редакції 25.02.2019.
The article was received 25 February 2019.

УДК 37.013.42-053
DOI 10.32999/ksu2312-3206/2019-2-19

ВПЛИВ ЗМІ НА УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ПРО СІМ'Ю ТА ШЛЮБ

Субашкевич Ірина Романівна,

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи
Львівський національний університет імені Івана Франка

IRASUB@ukr.net

ORCID 0000-0003-0453-3587

Юрченко Ірина Максимівна,

бакалавр

Львівський національний університет імені Івана Франка

lray19982307@gmail.com

ORCID 0000-0003-4356-0553

Мета – висвітлення результатів дослідження, спрямованого на виявлення впливу засобів масової інформації на формування уявлення про сім'ю та шлюб у студентської молоді.

Методи. Було розроблено авторську анкету, питання якої спрямовані на визначення таких особливостей: найбільш популярного джерела отримання інформації про сім'ю; прагнення студентської молоді перевіряти отриману інформацію в різних джерелах; поглядів на представлення образу сім'ї та шлюбу в медіапродукції, з точки зору студентів; ставлення молоді до характеристик сімейного життя, і як ці характеристики, позитивно чи негативно, висвітлюються в засобах масової інформації (повна сім'я; офіційний шлюб (зарєстрований в РАЦС)); відношення до таких явищ, як: сім'я, де з повагою ставляться до старших членів родини; сім'я, де обоє із членів подружжя забезпечують потреби родини; сім'я з 1-2 дітьми; сім'я, в якій в основному чоловік фінансово забезпечує потреби родини, а дружина займається побутом і